

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Seria litteratorum, hominum poenitentia, institutio
eruditorum delinquentium - Cod. Ettenheim-Münster 60**

[S.l.], 1727

Sectio 11

[urn:nbn:de:bsz:31-108344](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-108344)

Sisyphæaq; saxa, quibus toto propemodum vita sua decur-
su fatigatus fuerit, arridere, quam illud datum à christo
consilium, uti post hæc UNO necessario contentus non
necessaria cuncta amoveat, mundumq; universum à tergo
relinquat. Ridebunt forsitan (sicut addit egregius ille
sacra Metanæa profelytus) humana sapientia admira-
tores delirum senem, à fastigijs estimationis suæ ad bases
infimas descendendum, rideant, si voluptas est, meum cor
etiam ridebit effugisse tercas, evasisse labyrinthos. Inveni
portum, sorsit fortuna valete, dixit poeta; ego: inveni
christum; vos Numina vana valete. tota mea vita
peregrinatio fuit, non patria, mutatum perpetuo diver-
sorium, nunquam et nusquam stabile Domicilium: atiam
caelestis patria in prospectu est, ad cuius uoyz limina, due-
meus, lux mea, christus me deduxit. atq; hæc inter
sacra metanæata (quibus postremum biennium ex-
egit) vitam tandem Comenius placide finivit optatamq;
requiem octuagesimo octavo suo anno invenit.

Sectio ii.

Jugis imitatio laudatorum modò sacra
Metanæa profelytorum, solers discipulo
conscientia, eidemq; sociata ingenua con-
fessio peccatorum.

Tantum itaq; Virorum exemplis incitatus, et
gratia cumprimis verbisq; caelestis lumine collustratus
Liberatus, pari contentione et studio maximum illud
in sacro otio negotium meditabitur, secessum ad
tempus à curis turbulentioribus faciens, atq; salu-
tissima studentis vita morumq; inquinatissimorum
conversioni, donec et ipse remis velisq; omnibus ad
suprema felicitatis (christi merito parte) portum
Devenierit. Et quò perniciosior atq; detestabilior est
erudita mentis circa salutis negotium, et christiana
penitentia exercitia cacitas, eo magis necessaria solers
ac fervida in pio illo secessu Conscientia discipulo,
ut nempe sacra Metanæa alumni, speculari quasi

Lerem. 31. sibi Comente per prophetam Divino spiritu stabuerit
greg. m. l. 3. accuratori mentis examini intendentes: speculam quippe
Moral. c. 31. sibi statuere (ita præclari Gregorius M.) de vertura

vitiorum certamina ex alta consideratione praenoscerent mens
 totet, quando et in virtutum pace constituta mala insidiantia
 conspiciunt, securagz quiescere non consentit. primo autem, ne mala
 quolibet secundo vero loco considerat, ne bona incaute faciat.
 et postquam prava subegerit, ipsa etiam sibi subijcere recta
 contendit, ne si mentis dominium transeant, in elationis culpa
 vertantur. Et quantum ex secretiori conscientia examine, opti-
 mi et sanctissimi homines a longo saeculorum decurso tempore
 profecerint, notius est, quam ut proxiori opus sit demonstra-
 tione. quippe tum maxime illi in pietatis, virtutisqz soli-
 dioris cultu profecerunt, cum ad psalms Regi exemplum
 meditati sunt nocte cum corde suo, spiritum suum Cultu-
 gatus habet. solicite scopentes, h. e. lapsus suos et defectus
 ad animum suum etiam atqz etiam advocantes, vel Cult
 Apostolus ait, semetipsos impigre reprehendentes, atqz diu- i. Cor. i.
dicantes. Nunquam profecto seria morum vitiorumqz, doctos
 homines infansentium, correctio fiet, nisi sollicita actionum sin-
 gularum Discusio exploratioqz, praeceperit, atqz correctioni
 subsecutura locum quasi parabit. Non est vero ut egregie
 hoc sapientia sacrationis arcanum ex gentili quoquam philo-
 sopho ediscat Liberatus ad mentem redditurus, aut autognosta
 Senecam (qui pluribus locis docuit, animum quotidie ad
 rationem reddendam evocandum esse) in ipsa christiana pie-
 tatis magistris. Ducat anteponendum. siquidem multo valen-
 tiores Discusiois eiusce rationes christiani theosophi, praesagz
 Ecclesia Doctores attulerint in medium, nec minus illum, et
 praxin instituti eiusce saluberrimi, clarissimi Liberati, rec-
 tiora sapientibus ostenderint uno plane ore commonebent,
 ut pietati serie velificaturi, atqz illi de virtute in virtute
 Diligenti, sine inquirant, qua ratione tempus exegerint
 et lapsi, qua alacritate Deo inservierint, quid agendorum
 omiserint, quidve commiserint, omittendorum. quorsum cum-
 primis referendum est praclarum illud consilium, quod
 B. Antonius (qui orthodoxa adversus Arianos fidei
 sub Constantino M. perquam strenuum a peritorum egit)
 illi dare solebat, qui sollicitam vita morumqz emenda-
 tionem meditaretur. hortabatur enim eum, ut accurate
 apud animum suum perpenderet, et reputaret, quid
 nocte, quid interdiu fecisset, quod si quicquam admisset
 scius, quam debebat, id tabulis suis, quibusquis in scriberet.
 hac enim ratione futurum, ut sibi a peccato eo melius ca-
 veat: tum ob pudorem, si multa scripto consignata talia
 videret, tum ob metum, ne memoriale istud forte in altera
 manus incidat, ad egypte ab alijs pro improbo ex proprio testi-

p. 77.

i. Cor. i.

Senec.
Epi. si. et
84.

Basil. M.
in sam. de
abdicat. rer.
post media.

Joan. Clim.
grad. 4.
de obedi.

Chryst.
hom. 2.
in psal.

monio habeatur. quod ipsum consilium S. Basilii pluribus
locis duxit insinuandum precipiens ut quilibet semetipsum
solicite discutiatur, secumq; ponat rationem eorum, quae sin-
gulis diebus egisset, tum si quid indecens admisisset pudore
vehementiori suscipiatur. quo singulis inquit maximus ille
Doctor diebus feceris opera, ea vespere tecum ipse commemora-
et cum his quae feceris pridie confecto, ut melior indies existas.
Et sermone primo de institutionibus monachorum, completo ait
iam die, omniaq; opera tum corporis tum spiritus absoluto, pra-
clare fiet si diligenter unusquisq; antequam cubitum eat, cum
anime suo conscientiam exquirat. Nec minus sapienter
Joannes Climacus, optimus & scribitur) traxerit, qui quo-
tidie vespere lucram ac detrimentum omnino computat,
quod scire manifestius non potest, nisi in horis singulis, in-
tabulis omnia denotet, nam cum calculi singulis horis po-
nuntur, totius diei ratio postmodum clarius agnoscitur. Eo-
demq; loco virum quendam religiosum ob sollicitam sui ipsius
discussionem laudaturus: ad eius latus (notanter ait) se cum
appensam circulo breuem libellum conspicerem, didici-
illum quotidie cogitationes suas in eo notare, haecq; omnes
nuntiare patri solitum: non solum autem illum, sed
alios quamplures id facere ibidem conplexi: erat enim
(ut comperi) patris sancti mandatum. Nec minus Chrysosto-
mus in illa psalms Regis verba: peccatum meum contra me est
semper, illustraturus) cunctos virtutis solidioris cultores
pientissime commouit, ut si diurno tempore vel alio com-
modiore conscientiam suam discutere nequiverint, saltem
in ipso lecto, antequam somnus ieripat, se ipsos examinent
diligentissime, perpendentes, quid boni fecerint, quid se mali
admisserint. Quinimo exumericum planè Majorum
suorum institutum id fuisse, Dorotheus & peritissimus
ille spiritualium doctrinarum magister) loco quoda
indicavit: docuerunt enim (inquit) saepe Maiores nostri
quo pacto purgemus nos ipsos per singulos dies, ut scilicet
ad vespeream perscrutemur nobisum: quomodo trans-
actum diem exegerimus, et rursum mane quomodo nocte
et sic penitentiam agamus apud Deum, ut par est, in
quo peccasse nos deprehenderimus. sane cum admodum
delinquamus peccemusq; obliuiscamurq; delicta, et pec-
cata nostra, opus est nobis in horas diligenti cura, et exa-
minatione, quo pacto scilicet ambulamus id momenti, et tem-
poris, et in quo deliquimus. Debet itaq; unusquisq;

40
nostrum à se ipso, tanquam iudex, rationem cuiuslibet
facti caltorquere, et dicere: ut quid locutus sum in felix,
quo fratrem meum morderent, et carperent? ut quid feci-
rem aliquid facientem iudicavi? ut quid eum contempsi?
ut quid murmuravi, et oblocutus sum de ipso - sicq; per
singulos dies agendum nobis est, discutendum, et cognoscen-
dum, quo pacto ambulamus. Debet item quis à se exigere, ut
noctem transferat, extat, et Bernardi mellifluis memorabilis
eiusdem examinis commendatio, verbis concepta sequentibus:
Sedeat iudicans, iustitia stulticia, et se accusans conscientia:
nemo te plus diligit, nemo te felicius iudicabit, mane pro-
terita noctis fac à temetipso exactionem, et ventura diei
sibi indicito cautionem: vespere proterita diei rationem
exige, et supervenientis noctis fac indicationem. perinde ut
Davidem constat rationem in ipse omnium eorum que age-
bat, eaq; diligentissime examinasse, et expendisse ad lancem
divinae voluntatis, considerando frequenter, qua actiones
illi placerent, qua bona vel mala, qua libere indifferen-
tes essent, idq; non alium ob finem nisi ut illa ratione
à peccatis sibi tanto studiosius caveret. Cavebant equide
sibi quoq; literati meliora spirantes, ab omni iniquitate
eò rectius, quò studiosius sibi quotidiana sua peccoramata
ad animum revocaverint, præter infinitam Dei misericor-
diam, iudicia eius severiora subinde perpendentes. o si
principium literatorum hominum studium eò spectaret,
quà ratione sese in examine secretiori quam diligen-
tissime exercere, inq; omnes vocationis sue partes inquirere
exactius posset, copiosus adeò fructus obtulit illorum
obveneret, quantum nullus Oratorum (exquisitissimo
etiam dicendi apparatus adhibito) satis de prædicare
valeret. quid, quod ipsa vite sacratioris consideratio
instituti illius utilitatem plenissime demonstrat? quam
enim pulchram coram Deo præcipue omnibus studium
eiusmodi autognosticum? quam utile et salutare? quam
literato parienti necessarium? quanto illi ad seriam
vite morumq; corruptorum emendationem adiumento?
Nihil à veritate dixerimus absolum, si studium illud
omnis felicitatis (doctos eusebii concomitantis) fun-
damentum appellaverimus, vel terminum, à quo motus
omnes spirituales progrediuntur. Nunquam egredi ex
se omniq; veteris huius contagione, inq; novum transire
hominem (qui secundum Deum creditur sit) phileuseby
illi poterunt nisi penitus initio se suorum defectus cog-
noverint, et in quibus deliquerint hactenus, quantum

Bern.
Lib. 2a
vlt. s. 11.

item profecerint, vel proficiendum etiam reliquum ha-
 beant. Id dixerint accuratius. quisquis liberatorum non
 planissime perspexerit se infirmum admodum, insipientem
 in multis, pauperem et mendicum quinimo longissime à
 meta et culmine virtutum distans: nunquam operan-
 navabit sollicitam, ut ad meliora progrediatur. Quinimo
 ignorabit penitus, quomodo patientes suos emendare de-
 beat, natos, in spissis per se totus ambulans tenebris, omniq;
 spiritualis cognitionis luce destitutus. Hinc celebre
 illud, et maximi semper ab antiquis pietatis christiana
 Magistra estimatum: Nescite se ipsum: quasi totius sapien-
 tia profundioris compendium. Hinc quoque ardens hominū
 Deo sacerdotum gemitus: Noverim te, Noverim te me:
 post longiorem etiam virtutum exercitationem frequen-
 tissime emipus, quippe non ignorabant illi, plerumq; ani-
 morum motus latentes admodum esse, ignotos atq; neg-
 lectos, nec non specie boni alicuius pepini larvatos, et
 veluti angues in herbā tectos, adeoq; tenebris penitio-
 sissimis involutos. ac proin summā circa particulare
 illud examen industriā sibi versandum esse reputabant.
 Neq; in solā cognitione defectum illud terminandum
 sed insuper vel maximi liberatis dispiciendum quanta
 sibi via restet, et quam longē à virtutum solidarum
 apice absint, quas christianum institutum hactenus ex-
 tispina commendavit. Ceterum cum proximorum fa-
 culti atq; utilitati non minus incumbendum sit, quam
 proprio emolumento spirituali, hinc gemunt rursus
 illis obviam rerum examinandarum caput, quantum
 scilicet ipsi in peccati exterminatione, sinceriorisque
 pietatis studio profecerint, et qualem proximorum de-
 viorum habuerint rationem? ut enim negotiator qui
 vis triplis ex capite deficere potest, quominus lucrū
 augmentius faciat, nimirum, si vel mercatus ipsi, si ve-
 rindinas publicas negligat, atq; opportunas lucrandi oc-
 casiones sibi ē manibus quasi elabi patitur, vel si
 non ear advehat merces, quas distrahere nundinando
 potest, vel deniq; si talenta et facultates suas neutiquam
 curi par fuisse fructuose collocat, ita gravissimum
 et irreparabile proptus negotiationis spiritualis detri-
 mentum mysticus mercator, quales nos Domini praecep-
 tum: Negotiamini, dum veris, esse demonstrat, ea eo-
 cum primis incurrere solet, si plurima neglexerit ea ip-
 sū, que ad proximum instruendum sublevandumq; attinet,
 adeoq; talentis sibi conceditis neutiquam ea Divino
 praescripto utatur. Non solum fidelissimo in Domino
 Deo economo circumspiciendum, ne quid forte fortuna

Luc. 19.

rum suarum furto auferatur, sed et omnes latebra & cono-
 mia sua excutienda, mentisq; ^{oculi} receptus aperiendi, ut videat
 quid hic, quid ibi desit, quove augmento aut emolumento
 spirituali deinceps gaudere possit. Verum cum de eo infra
 amplior dicendi locus sit obventurus, in presentiarum
 explicatius commonuisse sufficiat, non satis esse ut diti-
 rati penitentes generatim dubitent se ipsos respiciant,
 nisi et speciatim lineamenta quasi singula, maculasq;
 ac nevos etiam minutiores duxerint considerandos. Equide-
 ni torporem, et oscitantiam omnem (pudendo fastus ple-
 rumq; sociatam) solliciti posuerint autognosca eruditi,
 procul aberunt a morborum suorum medela salubriori,
 neq; ad verae virtutis fastigium unquam pertingent. Non
 pigebit insignem quendam (et si paulo proximior) ex
 optimo Kempneri locum adscribere sub selectiores sacro-
 sanctae Melancthi studiosi, saluberrimi illius instituti
 rationem penitus intelligant, deq; eo exequendo cura ma-
 gis sollicita, toto vite sua mortali decursu laborent. sero
 iam factu (inquit Thomas ille pietissimus) examinanda
 est conscientia de statu defectus hodierni, si solito pigrior
 vel ferventior exististi. Non parcas tibi ipsi in defectibus
 corrigendis, sed argue, qua propria iniquitate commisit-
 tu reus es, tu haec et illa fecisti. Recogita quid in choro, quid
 in conventu, quid in mensa, quid foris, quid intus hodie
 egisti, vel omisit: quando totum emendabis? — — Loquera
 ergo cum propheta pro venia impetranda. confitebor ad-
 versum me injustitiam meam. Domino et tu remisisti impie-
 tatem peccati mei, pro hac orabit ad te omnis sanctus in
 tempore opportuno. Siquidem tempus magis opportunum
 ad recollectionem cordis, varijs occupationibus per diem
 distracti, videtur esse hora sanctae vocationis proserena-
 tione conscientiae purganda deputata. Va illi, qui hanc
 horam negligenter praeterit, et de die in diem, de hora in
 horam locutiones protrahit, et statum cordis, mores et actus
 vix semel in die examinat, quod omni hora facere necessariu
 foret. quamvis enim tu negligas intima tua discutere,
 Deus tamen nil patitur inultum abire. usq; ad minimum
 namq; quaedamtem exiget talentum tibi commissum. Dedit
 siquidem unicuiq; sensus, et legem vite ac discipline con-
 stituit ad bene avendum, et ad meliora semper proficien-
 dum; nullum vero tempus otiose vaniq; consumendum.
 ad te ipsum vel sero revertere miser homo, totus deditus

Thom. de
 Kempner.
 c. g. exercit.
 spirit.

externis, qui ignoras, quando veniet Dominus, et quam velox
tibi instat exitus mortis. Rursus ait: quoniam igitur iustus
in principio sermonis accusator est sui: ideo Diligentius
per scrutanda est quotidiana conversatio in speciali. Stultus
dedit increpationes, vanus non curat, superbus se excusat,
piger dissimulat, dissolutus irridet: sapiens vero vias suas
considerat, prohibita retrahat, futura precogitat: Vita
exhorret, scripturas amat, precibus infundat. Doce sapiente
et amabit te. securus in bonis ambula si mala non lateant,
capitulum culparum ergo tibi noveris diligentissime esse
servandum. Multi computant pecunias, et expensas reum
pauci conscientiam, et negligentias temporum discutunt,
ideoque magis deficiunt, quam proficiunt. Loquuntur bona,
et non faciunt. Detestantur mala in alijs, se ipsos autem
negligunt in multis. Tu vero aliter institutus es. Et si
verè proficere valis, omni vespere te discutere non
omittas. quod si feceris, renovaberis spiritu mentis, et
pacem habebit tabernaculum tuum. securè dormies, et
non erit qui extereat quiescentem in christo. Mirum
valde, et tremendum nimis, quod quis audeat ire dormire
aliquo gravi delicto occupatus, nec compunctus, neque con-
fessus. pro dolor! plures percepi in sua malitia, et pecca-
torum facibus subita morte extinctos, et omni amicorum
solatio destitutos. ad cavendum ergo detestabilem negli-
gentiam in examinatione conscientia propria. De omni
verbo, et opere iudicium tibi hora congruente statua, et
rationem villicationis tua à te ipso exige strictè, serve.
male et piger, Dic qualiter hunc diem expendisti? Ecce
notavi, quod hodie suscitatus, non statim alacriter surre-
xisti. verba multa prompsisti, parvum fructum exhibisti.
Tardè etiam hodie ad opus accepisti, acediosè laborasti.
locutus es inutilia, interrogasti curiosè, iudicasti suspiciosè,
risisti, sape dissolutè, detraxisti, commotus fuisti. corde
et oculis evagatus es in choro, in mensa, et modicum ad
lecta attendisti. saecularia verba caute auscultasti, ver-
ba christi, et sanctorum dicta male retinisti. De cibo
et potu cogitasti, et avidè comedisti. gavisus es de melio-
ribus ferculis, desiderasti amplius, de vilioribus mur-
murasti. non fuisti patiens in modico defectu, nec

continens à meliori: sed magis tibi, quam fratri audenti
 id adaptasti. quævisisti te in parvis, et majora (scilicet
 et fidelitatem, et charitatem) perdidisti. legisti
 sine devotione, sine debita attentione, et sine distinc-
 ta prolatione verborum. Vide, ubi corruisti, et desine
 superbiere, et gloriari de bonis à deo perceptis. gemens
 deplora interioris hominis statum multis passionibus
 implicatum. scrutare abscondita, si ira, si invidia, si
 concupiscentia, si avaritia, si impatientia, aut tristitia
 te movit, et superavit. Nec solum de malis peractis
 investigandum est, sed etiam de bonis neglectis perqui-
 rendum: si beneficia dei cum gratiarum actione cogitasti.
 si pro amicis, et adversarijs orasti, si reverentiam pro-
 lato, et minoribus fratribus dulcedinem charitatis ca-
 ribuisti. si infirmis, et tentatis compasus fuisti, si
 patienti auxilium, si morienti solatium impendisti, si
 denique honorem dei simplicitate, et pure quaesivisti, si
 humanam laudem strenue vitasti, si propriam vo-
 luntatem promptè abnegasti, si te nulli pretulisti.
 si patienter correctiones accepisti, si nemini molestus
 fuisti, si lapsus clementer indulgisti, si ab iniuriato ve-
 niam postulasti, si pertinax non fuisti, si ad humilia
 opera festinasti, si malum pro malo reddere non
 cogitasti, sed in bono malum vincere studuisti. his
 sacris scrutinijs mens tua invigilet, istis se frequenter
 discutiat, increpet, et emundet, ut gratiam caritè con-
 servet, amissam recuperet, et ad spiritualem profectum
 vehementer inciteris. Reflexus omne malum, quod
 hac die perpetrasti. quibus verbis piensissimus
 Kempferus egregiè ostendit ac excipendum uberiori
 cum fructu conscientie scrutinium deponendam
 esse erroneam illam affectionem ac si examini
 absurde satisfactum esset, ubi insigniores defectus
 fuerint inventi, ulteriorem notius progressionem con-
 sultandum esse, siquidem ad destinatum virtutis
 solidioris metam, deo clementer aspirante, perveni-
 re velimus. Ceterum, oportere nos rationem sin-
 gularum actuum à nobismetipsis petere, ne minus
 solliciti de nostri spiritibus profectu, quam de

Chrysol.
hom. 4.
in psal.

rerum temporalium ex pensis videamus. Quam in rem eleganti-
sime etiam Chrysolomus: Statim tunc surreximus, inquit,
a lecto, priusquam nos conferamus in forum, vel priusquam ag-
grediamur opus aliquod vel privatum vel publicum, vocato
ministro rationum sumptuum petimus: ut sciamus quidnam
male, vel quid bene ex penderit. Et si viderimus parum quiddam
desiderari, omnibus modis recogitamus accipiendum occasionem
ut inviti perdamus. faciamus igitur hoc, et in operibus nostris,
vocata conscientia nostra. faciamus similiter ratio-
nem verborum, operum, cogitationum, et scrutemur quid
utiliter in sumptum sit, et quid in perniciem nostram. quis
sermo male ex pensus in convitiis, in sales, in turpilogia.
quo concupiscentia oculum in intemperantiam provocavit
quo cogitatio cum damno nostro in opus prodierit, vel
per manus, vel per linguam, vel per cogitationes ipsas. Et
post alia eundem in sensum: quod facis in pecunia (notan-
ter ait) nec finis ut duo dies pretereant quin cum famulo
rationem in eas ne confusionem inducat oblivio hoc etiam
fac in actionibus. singulis diebus vesperi ab anima rationem
exige, et cogitationem quo peccavit, condemna, eam velut
in ligno suspende, et torque, et iube ne amplius te aggredia-
tur. Idem plane Alexander Autognosta praestitit, quod Ne-
hemias Hierosolyman reparaturus, videlicet multiplices
ruinas ad unum sibi revocet prius, quam matrona re-
edificanda civitati sua spiritali admoveat: egressus sum
(ait Nehemias) per portam vallis nocte, et ante fontem
Draconis, et ad portam stercoris, et considerabam murum
disruptum, et portas eius combustas igni. Egrediaitur a se
pariter paritens Alexander (non proprio quidem sed alieno
iudicio se discutens, ac prout alterum examinaret, in se
ipsum inquisens) per portam vallis (seu ostium humi-
latis, scilicet) et fontem Draconis infernalis, seu Diabolica
elationem, portamque stercoris (pudendam scilicet corrup-
tionis originem, scaturiginem) multa cura et studio de-
clinet. Et cum infirmitas humana tanta sit, ut diligentissi-
mi etiam atque attentissimi mortales, sui ipsius frequentissi-
me obliviscantur, facilius conniventes, et sibi metipsis
indulgentes in iis quo molestiam ac difficultatem aliqua
pariunt, haud praeter rem foret, ut sincera Metanae
candidati sollicita cura Censorem aliquem constituerent
qui torporem omnem excubere, moras castigare, et
fugientes ad fortiter agendum hortemque persequendum
compellere possit. Non est ut Catonem quendam Romae
edocent, aut alium dignitatis censoriae virum ea datio

Nehem. i.

adducendum curent, Deum potius omniscium semper habeant
 presentem, ad illum perpetuo aspirantes, sicut sibi solliciti
 adficientes, eundemq; arctissime retinentes. Vix eadem emi-
 nentioris gratia saluum de Deo cogitabunt, aut ad eum
 adorandum accedent, quin illico statum conscientia sua
 ex abundantia Divini luminis accuratius sibi perscrutentur,
 demq; sibi metipsis accusatorem, iudicemq; demonstraturi severio-
 rem. Huc opportune illud apostoli: Si nosmetipsos dijudica-
remus, non utiq; iudicemur. dum iudicamur autem, a Domi-
 no corrigimur, ut non cum hoc mundo damnemur. quod si
 et ipsi ex receptissimo aque ac perverissimo more alicuius
 speciosissimae de se conceperint opinionem, nullosq; serpentes,
 dracones, viperas, et scorpiones in se superesse reliquos, ignemq;
 malitia peritum extinctum crediderint, errorem tandem suum
 defectusq; multivariis studiis suis agnoscent, atq; observabunt,
 sicut veris suis coloribus depictos, Divino obtulit demissis
 exponent. Antrum egleidem conscientia intimioris, illis
 penetrandum est, si horribios basiliscos venari velint, qui
 (quoniam praecores nos vident) incautos enecare solent.
 Sicut latentes et rapaces illos lupos interimere cogitent,
 qui omnem loquendi clamandiq; adimunt potestatem.
 Neq; benignissimum Numen eos ope auxiliisq; suo de-
 stituit, cum prophetica ore omnem securitatem illis pro-
 miserit, atq; a venenato morbo immunitatem, si modo
 ex Deo nati, manilla caelesti aspuerint, aque volupta-
 tum mundanarum ubere, etiam atq; etiam fuerint
 avulsi: Delectabitur (ait Isaias) infans ab ubere super
foramine aspidis. et in caverna reguli qui ablatatus
fuerit, manum suam mittet. Non nocebunt, et non occi-
 dent in universo monte sancto meo: quia replebit terra
 scientia Domini, sicut aqua maris operientes. quae ipsa
 felicitas olim circumcinget sapientes illos, et pro tidos
 Autognostas, qui emeritis longissimis doctrinarum multifi-
 variarum spatij, in nihil sui abyssum descendentes,
 malisq; sive phorranata sua ad animum sibi revocan-
 tes, et conscientiam perperam gestorum frequenter ante
 oculos habentes, arcanisq; latiam cordium suorum re-
 cepus aperuerint, ingenueq; fuerint Confessi, quid
 mente, ore et opere deliquerint, quae adversus Deum
 vel proximum, vel se ipsos danisq; admiserint, quae omis-
 sione & praesertim si aliorum habuerint curam, vel
 commissione pudenda perpetrarint, quas vehementiores
 animi commotiones sint passi, qualem animum studiis
 vel sacris vel secularibus occupati, erga sanctissimum
 Numen eiusq; honorem, quaeperint an gloria Divina, no-
 vissimorumq; subinde memores fuerint, an linguaefranis

i. Cor. ii.

Isa. vi.

an oculi vagabundi, et profani, an calamo crudeles, et inhumanos se se ostenderint, an aliquam decori et modestia habuerint rationem? o felicissimi eos dilectos, quos salutaris adeo cura frequenter versat atque cogitatio, qua ratione errores ac lapsus suos indagare, indagato, deplorare, deplorato Deo suo confiteri, eius gravissima offensio, reconciliari queant. ceterum a seculis suis solliciti exigeret qualiter officio sibi demandato functi fuerint, quam rei omnium pretiosissime temporis, scilicet habuerint rationem, quemve in actionibus suis, singulis scopus intentionemque habuerint pro oculis. sane cur proprium omnino hoc plane hereditarium sit cunctis mortalibus, ut semper et ubique se se excusent, culpaque enormiores transferant in alios. hinc etiam atque etiam cavebunt sacra Mechanica candidati ne efficiantur ad eam philantia occidentur, aut laqueis tam perniciosi deinceps irretiantur: quin potius a pudenda adeo animi mali affecti labe vivere queant immunes.

Sectio 12.

Fidei Literato penitenti apprimè
Necessaria ratio, et exercitium salutaria.

Fidelibus hactenus locuti sumus Literatis non profanis ethnophis, plane infelicibus illis pseudomechanicis, profelytis, eo quod penitentiam (ubi supra fusi ostendimus) egerint fidei capam omnino in Deum mundi que Redemptorem fiduciam debitam. Non alios inquam docti orbis incolae ad seriam conversionem duximus instituendos, quam fideles et Regeneratos. ideo pauca hucusque de fide (primo illi ac prestantissimo Dei dono) tractavimus, cuius tamen usus vivaque praxi ad penitentiam vera studium adeo necessaria est, ut si desit spiritus omnino ac vita Mechanice deficiat, omninoque labor huius accuratiori conscientie scrutinio, huius gravissimi obperam admissa dolori impensus, omnino pereat utpote catinatus. Hinc est quod D. Clemens Alexandrinus, fidem cunctis penitentie seriae cultoribus non aliter commendata voluerit, quam omnium elementorum usum, ut enim linguitur adque quatuor elementis non licet vivere, ita

Clem. Alex.
L. 2. Strom.
Sect. 4.